

Arrhenius, Laurentius

Diss. acad. apatheian sapientis Stoicorum leviter perstringens

Upsalia 1727

Diss. 50#Beibd.16

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839413-7

A. D.

DISSERTATIO ACADEMICA

ΑΠΑΘΕΙΑΝ

SAPIENTIS

STOICORUM

leviter perstringens,

QVAM,

*Suffragante Ampliff. Ord. Philos.
in incluta Musarum ad Salam Palæstra,*

Sub PRÆSIDIO,

Amplissimi atque Celeberrimi VIRI;

DN. LAURENTII

ARRHENII,

Hif. PROF. Reg. & Ordin.

Ad publicum eraditorum examen defert

JOANNES MICRÆLIUS

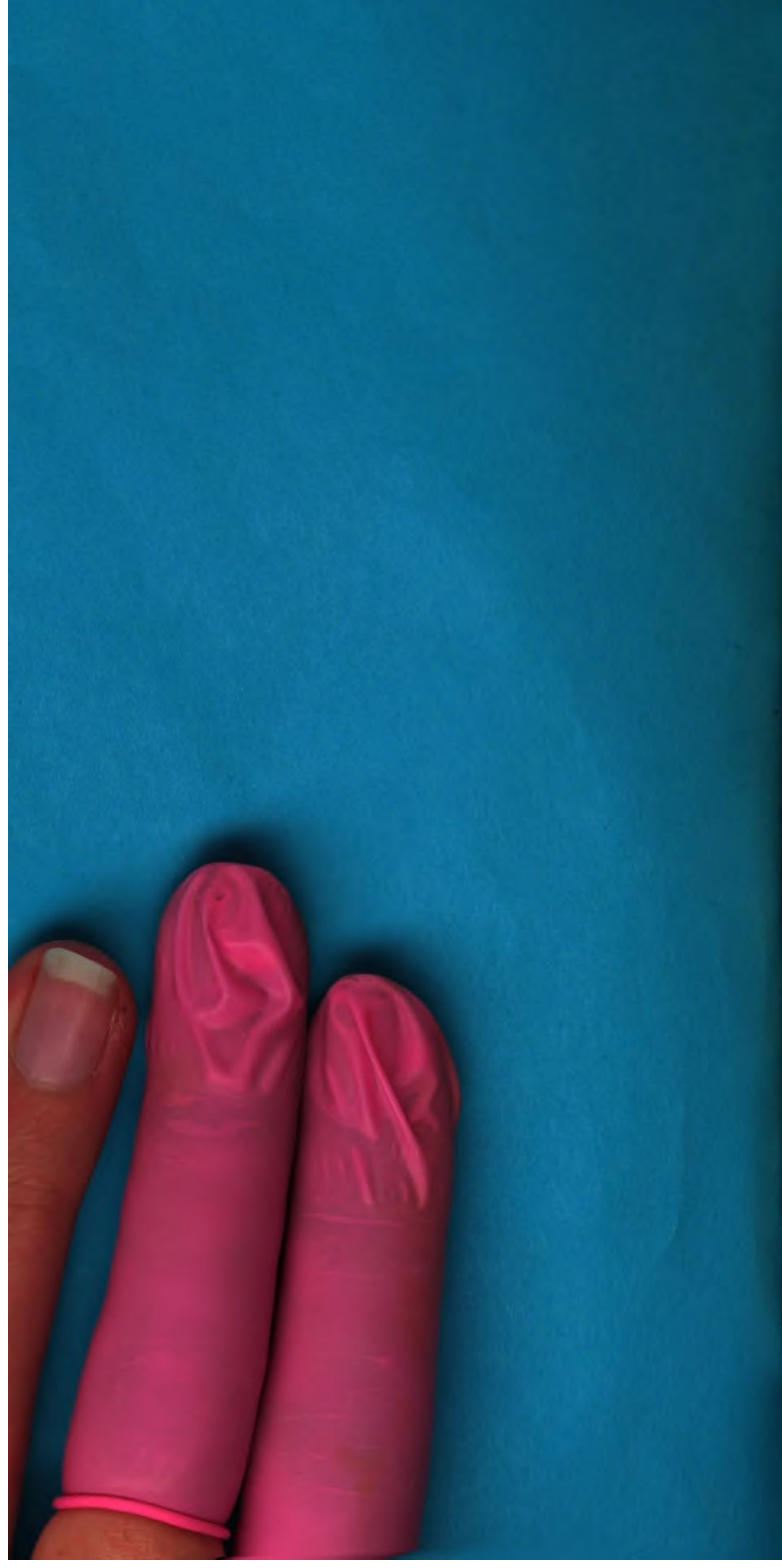
NERICIUS.

In Audit. Gust. Maj. ad diem XXVI. Junii

Ab. MDCCXXVII.

Horis ante meridiem consuetis.

UPSALIÆ, Literis, WERNERIANIS.

A. D.

DISSERTATIO ACADEMICA

ΑΠΑΘΕΙΑΝ

SAPIENTIS

STOICORUM

leviter perstringens,

QVAM,

*Suffragante Ampliff. Ord. Philos.
in incluta Musarum ad Salam Palæstre,*

Sub PRÆSIDIO,

Amplissimi atque Celeberrimi VIRI;

DN. LAURENTII

ARRHENII,

Hif. PROF. Reg. & Ordin.

Ad publicum eruditorum examen deferret

JOANNES MICRÆLIUS

NERICIUS.

In Audit. Gust. Maj. ad diem XXVI. Junii

Æo. MDCCXXVII.

Horis ante meridiem consvetis.

UPSALIÆ, Literis, WERNERIANIS.

S:Æ R:Æ M:TIS
MAGNÆ FIDEI VIRO,

Reverendissimo

PATRI ac DOMINO,
**DN. DANIELI
NORDLIND,**

S. S. Theologiæ DOCTORI
Celeberrimo, Inclutæ Diœceseos
Strengnesensis EPISCOPO Emi-
nentissimo, Consist. PRÆSIDI Gra-
vissimo, Regii ibidem Gymnasii
Scholarumq; EPHORO adcu-
ratissimo,

MÆCENATI MAXIMO.

H*ellade qui genitus sopus est, cui
Pæcile tectum
Præbuit, & cunas Attica stravit
apis;*

*Indeque Tarpejas sedes, atque alta Quirini
Culmina, Ramulidis inhabitata, videt.
Quem tanti stupere viri, quem priscæ vetu-
stas*

Pallida commemorat, litora, saxa, sonant.

Hunc

Hunc mea, MÆCENAS, gelidi sub regna Bo-
oeis,

Cultaque Hyperæreis arva, Thaleja vocat.
Scilicet haud dignum duxi quem mucida
Lerbe

Supprimat, aut feretro quem Libitina lo-
cet;

Namque perire situ, lentaque rubigine carpè
Cœpit, & ad putridas ire Charontis aquas.
Da veniam, Venerande Pater, Tua limina
tangat,

Mitia da trepido lentaque verba, precor.
Non ea quæ rutilans, fateor, dat Pactolus,
adfert

Munera, nec celeris quæ vehit unda Tagi.
Cassus adest, propria nec quidquam luce
coruscat,

Lumine sed radiet fac, Pater Alme, Tuo.
Fervidus interea, submissi pectoris arva,
Me tenet,, & votis æthera pulsat, amor.
Vive diu, patrium sidus, procul improba
pergat

Atropos, & rauca pulla caterva Stygis.
Vive diu, celsosque humeris fulcire Triones
Pergito, sic rapidos ridet ovile lupos.

Reverendissimi Nominis Tui

cliens devotissimus

JOANNES MICRELIUS,

Adm. Rever. atq; Præclarissimo VIRO,
MAG. SAMUELI
FABRICIO,
S. S. Theologiæ Lectori Primario in
Gymnas. Strengnes. laudatissimo,
Pastori & Præposito Sellöensium di-
gnissimo, Patrono pia mente æter-
num suspiciendo.

Adm. Rever. atque Præclarissimo VIRO,
MAG. GUSTAVO
HERDMAN,
Pastori in Glantzhammar & Rind
Farleby meritissimo, ut & adjacentis
districtus Præposito adcuratissimo,
Patrono venerabunda animi ob-
servantia ætatem colendo.

Plur. Rever. atque Clarissimo VIRO,
DN. ANDREÆ
DUCHÆO,
Pastori in Lillkyrka & Öby dignissi-
mo, Evergetæ ac Fautori Optimo,
omni honoris genere jugiter
devenerando.

Adm. Rever. atque Præclarissimo VIRO,
MAG. INGELLO
HELSTADIO,

*S. S. Theologiæ Lectori in Collegio
Strengn. dexterrimo, Pastori & Præ-
posito in Aspō meritissimo, Patrono,
ut optimo, ita quovis observantiæ
cultu ad cineres prosequendo.*

Admod. Rev. atque Præclarissimo VIRO
MAG. SIMONI
KIEMPE,

*In eodem Gymnasio Streng. Græc.
Ling. Lectori adcuratissimo, Pa-
trono nullo non tempore vene-
rando, colendo.*

Plur. Rever. atque Doctissimo VIRO,
DN. ANDREÆ
ASSENÆ

*Ad Templum Cathedrale, quod
Strengnesiæ est V. D. Comministro
Vigilantissimo, Fautori certissimo,
honoratissimo.*

Tanta, per benevolentiam Ve-
stram, Patroni, Promotores,
& Fautores Exoptatissimi, in me
cumulata sunt beneficia, ut quod ea,
debitis laudum choragiis efferat,
necdum factis meritisque rependat,
in me situm non sit. Habete inte-
rim Academicas hasce lucubrati-
unculas, in perpetuae reverentiae,
gratissimique animi Τεμπήγειον, Vo-
bis datas, easque munusculi vi-
ce faventes excipite. Ego vicissim,
pro salute & incolumitate Vestra,
ardentissima vota fundere nun-
quam intermittam.

Admod. Rev. Clarissimorumq;
Nominum Vestrorum

Observantissimus cultor

J. M.

A. κ. Ω.

Προόμιον.

Diu multumque inter
mortales quæsitum est,
quo potissimum nomi-
ne illud veniret, un-
de quis merito dici que-
at felix. Fuerunt, qui
ad aram fortunæ ante omnia confu-
gerint, tanta eam religione adoran-
tes, ut, quando aut splendidos natales,
aut celsos honorum apices, aut am-
bitiosa magni nominis elogia, aut vi-
rentes silvas, divitisque patrimonia
Cræsi, aut alia, si quæ sunt, ejus mu-
nera, ostentare potuerunt, iis tanquam
ultimo bonorum, unice adquieverint.
Alii, quos beluas potius, quam homi-
nes dixeris, eo dementiæ processe-
runt,

runt, ut in saginando voluptatum lenociniis misero corpusculo, beatam vitam positam esse crediderint. Alii alia, quæ orbis literatus dudum explofit, circa hanc rem sententiarum monstra, infausto sane omine incrustarunt. At vero alii, quorum lyncea ingenii acies

- - - *licet cæli regione remota*

Astra tamen petiit: & quæ natura negavit

Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit
ut est apud Poëtam a) ab ejusmodi Epicuri de grege porcis, immane quantum recesserunt, nec in externis illis, fortunæ temporisque varietati parentibus, sed in ipsius animi cultura ac perfectione

finem animo certum miserisq; viatica canis b)
seu, ut verbo dicam, veram felicitatem quærendam esse, magis ex vero judicarunt. Animus enim hominis, etsi indole sua sublime quid & altum spiret, eumque in finem a sapientissimo creatore inditus nobis sit, ut corpus & omnes nostras actiones regat; ea tamen est naturæ humanæ perversitas, ea est pravorum affectuum pertinacia, ea malæ consuetudinis vis, ea denique exem-

exemplorum efficacia, ut, nisi in eo excolendo & probe informando, omnem moveamus lapidem, certissime fiat, ut hisce malis misere succumbat, & extra gyrum muneris sui velut furca quadam abigatur. Inde vero turbulentissimas oriri sollicitudines, & vitam miserrimam, quis nisi talpa cæcior non videt? certe experientia clamat, eos homines, qui ex supina quadam negligentia, animum suum velut situ quodam obduci sinunt, perpetuas sentire furias, eo quod vagam & impotentem mentis vim, jam corporis inordinati motus arietent, jam concitatissimi affectuum æstus superinundent, jam tanta errorum pravarumque opinionum divortia distrahant, ut legiones quasdam & castra in iis excubare jures. Et dicere profecto ausim, omnem, qua cingimur, malorum lernam, ex prave informato animo, & præpostero affectuum dominio, velut ex hydra quadam pullulare. At contra, ubi hic per impigrum laborem, & crebra virtutum exercitia, ad eum perfectionis gradum pervenit, ut munere suo rite fungi, inordinatos corporis

poris & affectuum motus pro imperio
sistere, & omnia ad rectæ rationis a-
mussim ita examinare queat, ut nil
nisi ex ejus præscripto geratur, non
potest non maxima inde oriri vitæ ju-
cunditas, & ex conscientia recte fa-
ctorum, gratissima animi quies &
tranquillitas. At, quam suaviss & ju-
cunda hæc possessio? quam lapidæ mel-
litæque hæc delicia? quam magnæ &
incomparabiles hæc divitiæ? certe, ut
præclare olim Seneca: *inestimabile bo-
num est, quies mentis in tuto collocata,
& sublimitas c)* & Poëta:

Latius regnes avidum domando

Spiritum, quam si Libyam remotis

Gadibus jungas, & uterque Pænus

Serviat uni d).

Ex hoc ducti Stoici, sapientem suum,
quem culmen quoddam omnis perfe-
ctionis esse voluerunt, quemque ideo
beata vita necessario sequeretur, tot
parafangis, ab omnibus quas homines
alias sentiunt, animi perturbationibus
sejunxerunt, ut omnimoda quadam
ἀπαθεία seu affectuum vacuitate, gau-
dere dixerint. Qui conatus, an fe-
liciter ipsis cesserit, an Scyllam fu-
giendo

giendo in Charybdis inciderint, res est, quam adcuratori scrutinio dignam duxi, cuique ideo praesentem opellam impendi. At te, candide lector, in antecessum, qua decet humanitate rogatum volo, ut hoc, quidquid sit conanimis, pro candore tuo, æqui bonique consulas. Et si, quod facile crediderim, per omnia tibi heic non satisfiat, id immaturo adhuc ingenio, & argumento si libere dicam, satis sublimi, benigne adscribas. Quod si a te impetravero, tantillum temporis in lucubrationibus hisce consumsisse, neutiquam me poenitebit.

a) Ovid: metam: l: 15. b) Pers: Sat: 5.
c) de vit: beat: c: 5. d) Hor: carm: l: 2: od: 2:

MEMBRUM PRIMUM.

§. I.

UT periculosos æquivocationis scopulos tuto præterlabamur, vocum quas fronti adposuimus, natales, omnium primo investigandos esse iudico. Quod igitur ad vocem ἀπ' αἰτίας adtinet, originem suam Græciæ debere, & derivari ab α & σερητινῶ

& nomine πάθος neminem fugere crediderim. πάθος vero a πάσχω patior, afficior, ortum trahit. Cujus verbi usus ut latissime se extendit, eo quod & animatis & inanimatis rebus indifferenter adtribuatur, ita etiam πάθος derivativum ejus, multiplicem in pandectis Græcis, sortitur significatum. Missis autem brevitatis causa reliquis notionibus, eas tantum, quibus animo hominis adscribitur, perstringere lubet. Discrepant hæ pro vario variorum palato. Apud Rhetores graviolem quendam animi motum, quales in tragædiis esse solent, denotat, eoq; pacto τὸ ἡθὺς, affectui mitiori ac tenuiori opponitur. Stagiritæ talem animi motum plerumque importat, quo quis ad objectas, sensibusque perceptas rerum species, mediocriter incitatur, easq; prout bonæ aut malæ visæ fuerint cum moderatione quadam adpetit, aut averfatur. Pythagoricis, Platoniciis, aliisque veteris ævi Philosophis idem fere insinuat. At Stoici, in quorum regno nunc sumus, aliud aliquod per vocabulum πάθος intellectum vulerunt, talem

ralem nimirum motum, quo animus a repræsentatis per phantasiam rerum imaginibus, velut vi quadam abripitur, eumque motum ita persequitur, ut ultra debitum modum, præscriptosque a recta ratione limites, longissime progrediatur *f*). Hinc Cicero, ipse quoque Stoicissans, semper fere, per animi perturbationem, vocem hanc reddit, ut bene observat Justus Lipsius *g*). Alii vero, modo passionem, modo adfectionem, modo adfectum, & quæ id genus alia sunt, vocare solent *h*). Jam quid ἀπάθεια Stoicis sit, vel Davus quidam judicare possit, nimirum talis animi status, quo a phantasiis, ut ipsi loqui amant, non abripitur, sed ad omnes perturbationes immobilis, perpetuam quandam constantiam servat & serenitatem.

e) videatur ipse Aristoteles lib. 2. Nicomach. cap. 4. f) Diog: Laërt: in Zenone. conf: Cic: Tusc: quæst: l: 4. Salmas: com: in Epict: & Simp: p. 11. g) manud: ad Stoic: Phil: l. 3. diss. 7. h) vid. Budd: Theol: mor: p. m. 197.

§. II.

Proximo ad frontem loco vox sapientis comparet, quam a verbo sapere

pere originem ducere, tam notum est,
 quam quod notissimum. Antea vero
 quam vocabulum hoc, ad mentem
 Philosophorum, inprimis Stoicorum,
 explicatum eo, natales nominis imme-
 diate subsequenter, Stoicorum, & quod
 ulterius circa illud observationem me-
 retur, paucis adferre lubet. Sectam
 quandam Philosophicam, hoc olim
 nomine insignitam fuisse, omnia scri-
 ptorum loquuntur monumenta, cui
 nomen dedisse τὴν σοάν, locum ubi
 philosophiam professa est, more tunc
 temporis perquam solenni, præter a-
 lios auctor est Diogenes Laërtius i).
 Tres autem σοαί Athenis olim fuisse
 dicuntur, quarum una, σοὰ βασιλῆος,
 porticus regia κατ' ἐξοχὴν vocabatur,
 eaque sita fuit in dextra Ceramici par-
 te, annuoque gaudebat magistratu,
 qui ea propter βασιλῆος ἀρχή, potestas
 regia appellatus est. Altera σοὰ ἐλευ-
 θερίῳ Διὶ, porticus Jovis liberatoris, e
 regione superioris βασιλείῳ collocata,
 nominabatur. Tertia ab antiquis tem-
 poribus πεισιανάκτει & Pisianactia, de-
 incepta vero ποικίλη seu varia dicta
 est, propter varias, quibus eam Po-
 lygno-

lygnotus quidam decoravit picturis k).
 Ultima harum nostris διδασκαλεῖον fuit,
 nomenque Stoicorum ideo contulit,
 quemadmodum testatur Suidas: ἐπειδή-
 θη δὲ καὶ αὐτὸς Στωϊκὸς, διὰ τὸ ἐν τῇ στοᾷ
 τῇ ἐν Ἀθῆναις διδάσκειν αὐτὸν ἦτις πρῶτον
 μὲν πεισιανάκτειος, ὑστερον δὲ Ζωγρὰ Φηδεῖτα
 ποικίλη ἐκλήθη cognominatus ille etiam
 est Stoicus (loquitur vero de Zenone)
 propterea quod in porticu Athenis docue-
 rit, quæ primum quidem Πισιανὰ ἐστὶν, πο-
 στεὰ vero picturis ornata, Πæcile seu va-
 ria appellata est l). Denominationis hu-
 jus meminit etiam Etymologus: Στωϊ-
 κοὶ. οἱ Φιλόσοφοι. ἐκ τῆς στοᾷς. ἐκεῖ γὰρ ἦν
 αὐτῶν τὸ διδασκαλεῖον. Ζήνων ὁ Κιττειὺς
 διέτριβεν ἐν τῇ στοᾷ τῇ καλεσμένῃ ποικίλῃ.
 ὅθεν λαβεῖν τὴν αἵρεσιν καὶ τὸ ὄνομα, συνέβη,
 κατ' ἐπάυξησιν τῆς οἰκίας τοῦ ω. Stoici Phi-
 losophi ex stoa ita dicti, ibi enim schola
 eorum fuit. Zeno Cittieus, versatus est
 in stoa quæ pæcile vocatur, unde etiam
 sectæ quæ ipsum sequebatur, nomen suum
 contigit, per mutationem τὸ οἰκίας in τὸ ω m).
 Hæc jam porticus, tametsi triginta
 tyrannis Athenis imperitantibus, tru-
 culentissima strage polluta est, eo quod
 mille quadringenti cives in ea inter-

emti dicantur n) attamen, mirabili
 jam colorum suavitate variegata, non
 potuit non animos nostrorum impelle-
 re, ut ibi, tanquam in publica quadam
 schola, philosophiæ litarent, interni-
 tentibus oculorum delectamentis, pri-
 stinam injuriam apte avertentibus. Et
 quod mirabere, eo minus avitum il-
 lud ulcus, dignitati ejus offecit, quo
 post jacta in eadem, philosophiæ Stoi-
 cæ fundamenta, tanti habebatur, ut
 vel minimam ejus partem violare,
 propemodum religio fuerit. Quo fa-
 ctum est, ut ad tempora Arcadii &
 Honorii, sarta tecta mansisse dicatur.
 At Proconsul quidam Achajæ, vene-
 rationem, qua eam prolequebantur
 Stoici, justo forte majorem, ægre
 ferens, tabulas ejus abstulit, ipsamq;
 ita deturbavit, ut non nisi nudum no-
 men, aut saltem levia quædam rude-
 ra, de tanto apparatu remanserint o).
 Atque sic decantatissima illa Stoicorum
 palæstra infausto sibi sidere, extremam
 subiit καταστροφήν.

i) in Zenone. k) Lex: Græc: Basilee edi-
 tum in voce σοα. conf: Diog: Laërt: in Ze-
 none l) cit: a Menagio in obs: ad Laërt. p.

m. 158. m) in voce pocile. n) Laërti in Zenone. o) Casaubonus ad 3. sat: Persii & hæc verba: Quæq; docet sapiens braccatis illita Medis Porticus.

§. III.

His de etymo nominis Stoicorum breviter dictis, proximum est, ut auctorem, incrementa, præcipuosque coryphæos sectæ paucis tradamus. Auctor fuit Zeno Citticus, a Cittio Cypri oppidulo, ex quo oriundus fuerat, nomen trahens, quemadmodum testatur Strabo: ἔχει δὲ Κίττιον λιμένα κλειστὸν ἐντεῦθεν ἐστὶ Ζήνων ὁ τῆς Στωϊκῆς αἰρέσεως ἀρχηγέτης. Cittium habet portum optime clausum, illinc ortus est Zeno, Stoicæ sectæ princeps p). Cui adstipulatur Seneca: Unum fuisse Homero servum, tres Platoni, nullum Zenoni, a quo capit Stoicorum rigida ac virilis sapientia, satis constat q). Et alibi: vult nos ab ebrietate detertere Zeno, vir maximus, huius sectæ fortissimæ ac sanctissimæ conditor r). In diversum abire videtur Laërtius ubi de Antisthene ita palam: δοκεῖ δὲ καὶ τῆς ἀνδρωδεσάτης Στωϊκῆς κατάρξαι videtur autem Stoicæ sectæ princeps fuisse, ejus quæ maxime virilis fuit s). Si Antistheni origo

rigo adscribenda est, quomodo jam
 Zenoni? At facili negotio conciliari
 hæc possunt, si meminerimus, tan-
 tam Stoicos inter & Cynicos, qui ad
 Antisthenem genus referebant, inter-
 cessisse cognationem, ut omnia fere
 utriusque sectæ dogmata, amice in-
 ter se conspirarint, ideoque non a di-
 versis sed uno omnino auctore videan-
 tur esse profecta. Nam Zeno ut Cy-
 nicos præceptores habuit, ita ple-
 raque sua scita ex eorum penu de-
 promsit. Hinc est quod dixerunt Stoi-
 ci: τὸν σοφὸν αὐτὸν κυνικεῖν, εἶναι γὰρ τὸν
 κυνισμὸν, σύντομον ἐπ' ἀρετὴν ὁδὸν *sapien-*
tem suam debere esse Cynicum, Cynicis-
um enim esse compendiarium ad virtu-
tem viam t) adeoq; recte Poëta:
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A Cynicis tunica distantia u)
 Hoc igitur Laërtii effatum, nil impe-
 dit, quominus interrिता fronte adse-
 verare possimus, Zenonem Stoicæ
 sectæ fuisse auctorem, præsertim quum
 ipse Laërtius innumeris aliis locis
 rotunde hoc profiteatur, & præter
 allatos jamjam auctores, omnia vete-
 ris ævi monumenta idem testentur.
 Occasio-

Occasionem, qua Musis se consecra-
vit Zeno, hanc scriptores fuisse perhi-
bent: cum initio mercator esset, tantis
ornatus divitiis, ut ad mille talenta
possedisse dicatur, purpuram venalem
Athenas e Phœnicia aliquando trans-
vecturus, æstuante procellis Oceano,
apud Piræeum naufragium fecit, u-
bi mercibus ex asse deperditis, ex di-
tissimo Cræso, pauperrimus evasit Co-
drus. Hoc infortunium primam ei
ansam suppeditavit, qua de Philoso-
phia cogitaret. Itaque paulo post A-
thenas revertitur & Crateti, Philoso-
pho Cynico, se adjungit. Sed reti-
cenda heic non est vox illa Cedro
dignissima, quam ad istum novercan-
tis fortunæ impetum, mira quadam
magnanimitate edidit noster: *εὐγε ὦ
τύχη ποιεῖς, εἰς τὸν τρίβωνα προσελάυν-
σαι ἡμᾶς bene pol facis fortuna, quæ nos
in palliolum redigis x)*, seu ut eam effert
Laërtius: *Νῦν εὐπλόηκα ὅτε νευαύαγηκα.
Εὐγε ποιεῖ ἡ Τύχη προσελάυνσαι ἡμᾶς Φι-
λοσοφία bene navigavi cum naufragium
feci, bene agit fortuna, quæ nos ad phi-
losophiam advehit y)*. Verum, ut no-
ster hic is erat, qui cum virtutis stu-
dio

dio τὸ πρέπον semper conjungere voluit, evenit inde, ut a Cratete caninis istis moribus prorsus adglutinato, tandem deficeret, & in Academicorum castra transcendens, Xenocratem ac Polemonem, servatis tamen Cynicorum dogmatibus, per aliquot annos audierit. Sed cum jurgium quoddam, Zenonem inter & Arcesilam condiscipulum ejus, heic obortum esset, Zeno calore contentionis motus, præceptorem suum Polemonem, totamque Academiam reliquit, novamque in porticu hæresim, novo, ut loquitur Varro, paxillo suspendit. Hoc modo plantata est celebratissima illa Stoicorum secta, quam post obitum Zenonis latissime ampliarunt, & pro eo, quo pollebant, ingenii acumine ad sidera usque extulerunt, Cleanthes Assius, Chrysippus Solensis, Zeno Tarsensis, Diogenes Babylonius, Panætius, Antipater Sidonius, Posidonius Rhodius, Aristo Chius, Athenodorus Solensis, Epictetus, Arrianus, Seneca, aliique plurimi, quos adcurate recensuit, & in ordinem disposuit celeberrimus Lipsius 2). Horum doctrinam

nam, quantum ad meum quidem propositum pertineat, in sequentibus examinabo, heic de vita eorum dixisse contentus, quod etsi nonnulli tales fuerint, ut in eos merito dici possit illud Poëtæ:

Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt a)
 eo quod phalerata verborum pompa, virtutem ad cœlum extulerint, opere vero parum aut nihil curarint. Quo intuitu optime iis cum Pharisæis convenire, jam pridem judicarunt eruditi b). Multos tamen, imo quod rectius dixerim, plerosque eorum invenire licet, qui externam illam sanctitatis larvam valde exosi, temperantia, modestia, mansuetudinis, constantia aliarumque virtutum studio, in tantum eminuerunt, ut non modo ceteros gentilium æquasse, sed & palmam hac in re iis præripuisse

- - - *vel ipsa fatebitur usque invidia c).*

p) lib. 14. ubi de cleidibus quæ sunt in Cypro. q) in consol. ad Helviam c. 12. r) epist. 83. s) lib. 6. in Antisthene. t) Diog. Laërt. in Zenone. u) Juven. sat. 13. x) Plutarchus in lib. de capienda ex hostibus utilitate.

litate. item in lib. de tranq. animi. y) in
Zenone. z) manud. l. 1. diff. 11, & 12. conf.
Laur. Reinhardus de secta Stoica p. m. 104.
item Budd. elem. phil. instrum. de phil. Græc.
S. 37. a) Juven. sat. 2. b) vide sis Salmasium
comment. in Epict. & simpl. p. m. 119. c) con-
sul. Budd. de phil. Græc. S. 40.

S. IV.

Jam ad sapientem, quem ἀπὸ τοῦ
formare voluerunt Stoici, pedem
promoveo. Ubi in limine notandum
venit, non talem sapientiam flagitasse
Stoicos, qualem, licet e trivio petitam,
rudis plebecula mirari solet. Quidquid
enim cognitionis, quidquid scientiæ,
quidquid vigilantia, quidquid indus-
triæ aut artis suspicimus homines, &
omne demum quidquid alto & perfe-
cto nomen debet, cuncta hæc sub u-
no sapientiæ nomine comprehende-
runt nostri. Unde videre pronum
est, eum, quem titulo sapientis dignati
sunt, tanta cognitionis luce, tanto
virtutum adparatu, tanto denique o-
mnimodæ perfectionis apice, supra
ceteros mortales conspici debere quan-
to vel

- - - ab imo distet olympus.

Quod si rectam rationem, tanquam
Ariad-

Ariadnæum quoddam filum, in omnibus suis actionibus adeo presle non sequeretur, ut vel latum ungvem ab eade-
liraret, non sapiens sed stultus potius ad
ἀνρίβειαν Stoicam dicendus erat. Sed
ut ex ipsis eorum fontibus aliquam hu-
jus imaginem habeamus, dignum, qui
præ ceteris audiatur, Senecam duco,
qui hunc demum sapientem reputat,
cui *animus inest vera intuens, peritus fu-
giendorum ac petendorum, non ex opinio-
ne, sed ex natura pretia rebus imponens,
Toti se inferens mundo, & in omnes ejus
actus contemplationem suam mittens; co-
gitationibus actionibusque intentus, ex æ-
quo magnus ac vebemens, asperis blan-
disque pariter invictus, neutri se fortune
submittens, supra omnia quæ contingunt
acciduntque eminens, pulcherrimus cum
decore, cum viribus sanus, imperturba-
tus, intrepidus, quem nulla vis frangat,
quem nec atrollant fortuita, nec depri-
mant d). Digna quoque quæ heic ad-
feratur Ciceronis sententia est: Is,
quisquis est, qui moderatione & constantia
quietus animo est, sibi que ipse placatus, ut
neque tabescat molestiis, neque frangatur
timore, nec sitienter quid appetens ardeat.*

B

desideo

desiderio, nec alacritate futili gestiens, deliquescat, is est sapiens, quem quærimus, is est beatus, cui nihil humanarum rerum, aut intolerabile ad demittendum animum, aut nimis lætabile ad efferendum videri potest, quid enim ei magnum videatur, cui æternitas omnis, totiusque mundi nota sit magnitudo e). Ex his, ni fallor, lucem capit ille in porticu sapiens, quem ex enumeratis perfectionibus τέλειον ἀνδρα, perfectum virum, vocare solebant, cuique, differentia ergo, τὸν προκόποντα seu proficientem opposuerunt, qui usque dum ad summum perveniret, sapientis nomen proprie non obtinuit, sed in numero stultorum potius reponebatur. At prior ille, ut altissimum perfectionis verticem, secundum eos, jam pridem occupavit, ita dignum quoque judicarunt, de quo sequentia sancirent paradoxa: sapientem sibi parem, & in gaudio semper esse. Sapientem vel in tormentis beatum esse. Sapientem ἀπαθῆν seu imperturbabilem esse. Eundem non opinari, non ignorare, non fallere, non mentiri. Eidem nihil præter opinionem accidere. Sapientem sibi sufficere, seu se solo conten-

contentum esse. Omnia sapientis, &
 solum divitem censendum. Solum
 sapientem liberum, ceteros omnes ser-
 vos esse. Solum sapientem regem, imo
 (quod dictu horrendum est) Deo pa-
 rem esse. Sapientem omnia recte
 facere, etiam digitum exlerendo. Si-
 ne peccatis esse. Solum sapientem a-
 micum, solum pulchrum, nobilem,
 civem, magistratum, vatem, Rheto-
 rem esse. Eundem non injuria affici,
 non insania, non ebrietate. Nun-
 quam præterea ignoscere, nunquam
 misereri. Quæ omnia paradoxa, ere-
 cto nimis supercilio effusa, qui accu-
 ratius cognoscere velit, adeat celeberrimum
 Lipsium, ad mentem Stoico-
 rum hæc omnia fusc explicantem *f*).
 At vero tantum abfuit, ut aliis extra
 porticum Philosophis, magnifica hæc
 elogia probari potuerint, ut potius in
 jocum & risum abiisse merito dixerim.
 Unum Plutarchum testem provocasse
 sufficiat, qui sapientem illum Stoicum,
 naso suspendit adunco, ubi hæc profert
 verba: Ο ἐκ τῆς σοᾶς βρωῶν μέγα καὶ
 κεκραγώς; Εγὼ μόνῳ εἰμὶ βασιλεὺς,
 ἐγὼ μόνος εἰμὶ πλάσι, ὁρᾶναι πολλάκις
 ἐπ' ἀλλοτρίαις θύραις λέγων: Δὸς χλαίναν

Ἰππώνακτι, κἀρτα γὰρ πινῶ καὶ βαμβανύζω
Sapiens e porticu clamans altum & into-
nans : ego solus rex sum, ego solus dives,
& conspicitur interim ad alienas fores mus-
sicans : da tegmen. Hipponacti, nam fri-
geo, totusq; contremisco g). His adde,
 quod Horatius hunc Stoicorum regem
 alicubi ut suturem inducat, & fuste
 pro sceptro instruat, ac turba unde-
 quaque circumfusum omnium risui ac
 ludibrio exponat *h)*. Et profecto, si
 quod sentio, dicam, vix in Stoica di-
 sciplina quidquam fuit, quod tantam
 aut litigandi, aut calumniandi materi-
 em æmulis suppeditavit, ac fecit ma-
 gniloqua hæc de sapiente doctrina.

d) epist. 66. conf. epist. 59. & de const. sap.
c. 8. e) Tusc. quest. l. 4. f) manud. ad Stoic.
phil. l. 3. adde Budd. anal. de erroribus Stoi-
corum diss. 2. g) in lib. Stoicos Poëtis absur-
diora dicere. h) Serm. l. 1. Sat. 3.

§. V.

Nobilis heic occurrit quæstio, ut-
 rum Stoici hunc suum sapientem in
 idea tantum descripserint, an alicubi
 gentium reipsa inveniri, adseverarint?
 In eo quidem est Seneca, ut postero-
 rem nobis sententiam obtrudat, ubi
 M. Ca-

M. Catonem, ceu verum perfectæ illius sapientiæ exemplar, inducit i). Nec ideo de existentia talis sapientis dubitari debere pronunciat, quamvis, tanquam Phoenix semel admodum quingentesimo anno nascatur k) Alteram tamen sententiam, ut probabiliorem, ita ab eruditis magis receptam, ego quoque amplecti nullus dubito. Nam, utut nititur Seneca, vix ac ne vix quidem probabit, aliquem Stoicorum ante se dixisse, talem consummatæ sapientiæ hominem usquam loci vel temporis, ne in ipsa Stoa quidem adhuc fuisse inventum. Hinc aperte Plutarchus: *ἔστι δὲ ἕτος ὁ δαμῶν ἡς ὁδὲ γέγονεν* est autem hic (sapiens Stoicus) nusquam gentium terrarumque, neque fuit l) cui addi potest illud Ciceronis: *quis sapiens sit aut fuerit, nec ipsos Stoicos solere dicere m)* quid igitur dixerunt? Unanimi consensu profitebantur, posse hominem, si excellentissimis naturæ donis instructus fuerit, & crebris virtutum exercitiis indefessa opera animum suum excoluerit, ad summam illam sapientiæ ἀκμὴν pervenire, hunc vero aut illum de facto pervenisse,

B 3

venisse, ne gry quidem in scriptis eorum comparet. Quapropter, si interrogabantur, an sapiens Zeno, an Cleanthes, an Chrysippus? responderunt, magnos quidem illos ac venerabiles fuisse, non tamen id, quod natura hominis summum habet, consecutos *n*). Itaque qui plus naturæ deberet, qui meliori disciplina innutritus esset, qui in stadio hoc decurrendo magis sudaret, hunc demum, ad summum illud adscendere posse, ex sua quidem hypothesis, rotunde adfirmant. Quanquam & hoc, veritati minus congruum esse, ex iis, quæ ea de re inferius differemus, facile constabit.

i) de const. Sap. c. 7. k) epist. 42. l) in lib. de repugn. Stoicorum. m) Acad. quest. l. 4. n) Fabius l. 12.

MEMBRUM SECUNDUM

§. I.

Tubet proposita tractandi ratio, ut ad pandenda Stoicorum circa affectus placita, nunc me accingam. Sed quæ, temporis injuria, adversariorum maligni-

Ignitate, & ipsius vetustatis vitio, in
 tantam caliginem demersa sunt, ut
 qui studio illorum tenetur, ex occultis
 quasi latebris ea eruere necessum ha-
 beat. Fuerunt quidem, inter homi-
 nes sequioris ævi, non pauci, qui mul-
 tum in eo posuerunt operæ, ut re-
 conditos illos pathologias Stoicæ re-
 cessus luci exponerent; sed vereor,
 ne multos eorum invenias, qui loco
 Junonis, nubem amplexi sint, dum-
 que in lucem revocare voluerunt,
 genuinum illorum sensum prave in-
 telligentes, tenebris potius & tricis in-
 volverint. Ab his ego jure meritoq;
 recedens, in explicando hoc nodo,
 ad ipsos fontes quantum fieri potest
 respiciam, & ut ordinis habeatur ra-
 tio, varias ἡ πάθος definitiones, quas
 in scriptis Stoicorum videre licet, pri-
 mum adferam, ut exinde de ceteris,
 quæ ad rhombum faciunt, eo facilius
 judicari queat. Est vero Zenonis hæc
 definitio: πάθος ἐστὶν ἡ ἀλογος ἔκ παρὰ
 φύσιν ψυχῆς κίνησις ο) quam Cicero ita
 vertit: *perturbatio est aversa a recta ra-
 tione, contra naturam, animi commotio p).*
 Alii succinctius ita definierunt: πάθος
 ἐστὶν ὁρμηὶ πλεονάζουσα q) quod eodem
 Cice-

Cicerone interprete ita vertitur: *perturbatio est appetitus vehementior* r). Alii fuse magis sic extulerunt: πάθος ἐστὶν ὁρμή πλεονάζουσα, ἢ ἀπειθείης ἢ αἰρετικῆ λόγῳ *perturbatio est appetitus vehementior, ἢ inobediens rectæ rationi* s). Alii denique, per κρίσεις Φάυλας ἢ δόξας, pravas opiniones & judicia, affectus descripserunt, quemadmodum testatur Plutarchus: τὰ πάθη σύμπαντα κοινῶς κρίσεις Φάυλας ἢ δόξας ὁμολογῶσιν εἶναι, *omnes affectus omnino judicia prava ἢ opiniones dicunt esse* t) cui totidem fere verbis accinit Diogenes: δοκεῖ δὲ αὐτοῖς τὰ πάθη κρίσεις εἶναι, *videtur autem ipsis perturbationes judicia quædam esse* u). Hæ jam definitiones, ut Stoam omnes redolent, ita quibus singulæ nitantur hypothesibus paulo penitius, pro modulo ingenii, inquirere lubet.

o) Diog. Laërt. in Zenone. p) Tusc. quest. l. 4. q) Laërt. loco cit. r) loco nuper cit. s) Salmas. comment. in Epiet. ἢ Simp. 11. ἢ 51. conf. S. obæus in eclogis moralibus. t) in lib. *utra animalia* ἢ c. u) in Zenone.

§. II.

Notum est Pythagoram, Platonem, Aristotelem, & omnes denique, tam

tam veteris, quam recentioris ævi Philosophos, qui in anima hominis, præter τὸ λογικόν, etiam ἄλογον π agnoverunt, unanimi consensu docuisse, in parte illa irrationali, quam & inferiorem dixerunt, omnes affectus ac motus, quibus ad rem aliquam fugiendam vel appetendam impellimur, sedem suam habere, ibique ab ipsa natura plantatos ac insitos esse. Proinde, ut objecta, quæ appetitum nostrum movent, in duplici spectantur differentia, aut enim bona, aut mala sint necesse est; ex eo, parti huic irrationali duas subjecerunt facultates, τὴν ἐπιθυμητικὴν & τὴν θυμοειδῆ, concupiscibilem & irascibilem, quarum illa, quæ bona adeoque grata nobis videntur, prosequatur, hæc, quæ minus, detestetur ac aversetur. Quibuscum amice conspirant Scholastici ubi ad appetitum concupiscibilem ac irascibilem omnes hominis affectus referendos esse judicant. At Stoici, ut nullam in anima humana διπλόην admiserunt, sed unicam tantum ejus σύστασιν, eamque totam λογικὴν seu rationalem statuerunt, ita omnes affectus, omnes mo-

tus, omnes perturbationes, omnes denique nifus aut inclinationes, quocunque demum nomine veniant, in hoc λογιστικῷ produci docebant. Nam licet animam in octo partes dispescuerunt, quarum quinque constituent τὰ πέντε αἰσθητήρια, quinque sensus, sextam τὸ φωνητικὸν μόριον loquendi particula, septimam τὸ γεννητικὸν generandi, & octavam deniq; τὸ ἡγεμονικὸν seu principale x). Omnes tamen has partes ita constitutas esse voluerunt, ut nulla earum omnino sit, quam τὸ διανοητικὸν seu ratio non componat, adeoque totam animæ σύστασιν rationalem reddat y). Hinc ubi affectus ἄλογοι illis dicuntur, non ita intelligendum est, ac si in parte animæ irrationali eos constituent, quippe quæ Stoicis nulla est, sed ideo sic appellari, quod licet in ipso τῷ ἡγεμονικῷ generentur, rationem tamen prorsus respiciant ac averfentur. Unde etiam Cicero vocabula illa, ἡ ἄλογος ψυχῆς κίνησις, per averfam a recta ratione animi commotionem, in definitione optime extulit. Hæc fuit ratio, quam propter Stoici affectus & voluntarios esse, & in hominem solum

solum cadere adseverarunt. Voluntarios quidem, quia assensu mentis indigeant, & ab arbitrio hominis totipendeant. Homini vero soli competere, quia, ut bruta ratione prorsus careant, ita nec ulla rationis aspernatio in iis concipi possit, quæ tamen cum affectu intime semper conjuncta sit. Hinc Cicero: *Omnes morbi & perturbationes, ex aspernatione rationis eveniunt; itaque in hominibus solum existunt, nam bestiae simile quiddam faciunt, sed in perturbationes non incidunt* 2). Quid vero istud simile? habent suam *ὄρεσιν* (quam Seneca impetum, Cicero appetitum vertit 1) animalia bruta, a natura sibi concessam, cujus vi & impulsu, ad ea quæ grata ipsis visa fuerint feruntur, ab iis, quæ contra, recedunt. Quod autem illa *ὄρεσις* in bestiis est, id in hominibus est ratio, quibus nempe æque naturale est, secundum rationem vivere, ac brutis secundum impetum impelli. Sed habet, secundum Stoicos, etiam homo suam *ὄρεσιν*, a ratione quidem distinctam, at in eadem qua illa, sede collocatam; quæ tamen sæpenumero, per pravas opiniones,

niones, & temeraria mentis judicia, in tantum excurrit, ut debitum modum, positosque sibi a ratione limites, quam longissime extravagetur. Itaque ubi τὸ πάθος per ἑρμῆν πλεονάζουσιν, impetum vehementiorem defini- erunt, non simplicem quendam & naturæ convenientem appetitum, sed talem omnino, qui rationis imperium, rigida ut ita dicam cervice aspernetur, hoc eos intellexisse, vel ipsa vox πλεονάζουσα facile probabit.

x) *Plutarchus de plac. Phil. l. 4. adde Laërt. in Zenone & Tertull. de ani. c. 14.*

y) *Videsis Salmas. com in Epict. & Simp. p. 93.*

z) *Tusc. quest. l. 4. a) Sen. l. 2. de ira c. 3. Cic. de fin. l. 5.*

§. III.

Hæc, in genere quidem, circa affectuum doctrinam tenuerunt Stoici. At litem haud minimi momenti, inter se agitarunt, firmissima illa sectæ κειμήλια Zeno & Chrysippus, qua potissimum in re, ipsa affectuum essentia constitui debeat. Chrysippus opiniones perversas, & judicia rationi contrariantia, affectus nomine indigitavit: Zeno è contra, non ipsas opini-
ones,

ones, sed ea quæ ex opinionibus efficiuntur, ita dici debere contendit. Sententiam utriusque optime exponit Galenus, his omnidem verbis: χρύσιππος μὲν ἔν, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ παθῶν, ἀποδεικνύναι πειράται, κρίσεις τινὰς εἶναι τῆ λογιστικῆ τὰ πάθη; Ζήνων δὲ, ὅτι τὰς κρίσεις αὐτὰς, ἀλλὰ τὰς ἐπιγνομένας αὐταῖς συστολὰς, ἔλῃσεις, ἐπάρσεις τε ἔλῃσεις τῆς ψυχῆς, ἐνόμιζεν εἶναι τὰ πάθη Chrysippus in primo libro de affectibus, — demonstrare conatur, judicia quædam rationalis partis esse affectus; Zeno autem non ipsa judicia, sed judiciis accedentes contradiotiones, ἔλῃsiones, elationes ἔλῃsiones animi, esse censebat affectus b). Nimirum, inter eos quaesitum est, utrumne ipsa opinio, quam animus de hac vel illa re sibi format, quaq; deinceps ad eandem rem aut fugiendam aut appetendam impellitur, nomine πάθους esset appellanda, an vero illius opinionis effectus, nempe quod animus aut contrahatur, aut efferatur, aut alio aliquo modo afficiatur. Illa Chrysippi, hæc Zenonis sententia fuit. Utramque temere confundit, & in unum coadunat Cicero ubi ita loquitur: Sed
que

quæ judicia, quasve opiniones perturbationum esse dixi, non in eis, perturbationes solum positas esse dicunt, verum illa etiam quæ efficiuntur perturbationibus, ut ægritudo quasi morsum aliquem doloris efficiat, metus recessum quendam animi & fugam, letitia profusam hilaritatem c). Unde etiam ægritudinem definivit per opinionem recentem mali presentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur d). Cujus definitionis membrum prius Chrysippo, posterius vero Zenoni originem debere, ex dictis facile colligitur. Et judicat Lipsius hunc eorum dissensum tanti non esse, quin facile inter eos conveniat e). Sed quidquid dicat, hypothesei uterque nititur diversissima, nam quod uni ipsum *πάθος*, id causa *ἡ πάθος* alteri habebatur. Exemplo rem illustrabo: Mors mihi ex morbo impendit. Si judicem, mortem esse malam, & metuere illam incipiam, opinio illa quam de morte habeo impendente, tanquam de malo aliquo, *πάθος* a Chrysippo statuitur, & *φόβος* seu metus vocatur. Quid autem ex illa opinione deinceps efficitur? cum malam mor-

mortem judicaverim, ab ea quantum possum recedere nitor. At in eo quod ita recedam, contrahar animo ac demittar necesse est. Hanc vero animi affectionem, πάθος nomine insignivit Zeno, ideoque metum, non ut Chrysippus, per opinionem impendentis mali, sed per recessum quendam animi & fugam, a ratione averfam, definivit. Hoc igitur discrimen, inter utrumq; horum intercessit; Chrysippi tamen sententiam, quamplurimum secuti sunt ceteri Stoici, quamvis Posidonius, & ipse ex eadem Schola, ab ambobus dissenserit, & affectus neque judicia esse, neque id quod ex judiciis efficitur, sed fieri ab ea facultate animæ, in qua τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν ponitur, constanter docuerit. Quo quidem respectu a porticu discessit, & in Academicorum ac Peripateticorum castra transcendit.

b) de dogm. Hippoc. & Plat. l. 4. c) Tusculanæ quest. l. 4. d) loc. cit. e) Manud. ad Stoic. phil. l. 3. diff. 7.

§. IV.

Ex his igitur haud obscure colligimus, πανηγὰς δόξας pravas & perverfas

verfas opiniones, omnium omnino affe-
 ctuum causas habitas fuisse Zenoni. Un-
 de, ut unicum tantum testimonium pro-
 feram, ægritudinem ita definivit: λύπη
 ἐστὶ συστολή ψυχῆς ἀπειθῆς λόγῳ; ἀγῆριον
 δὲ αὐτῆς δοξάζειν πρόσφατον κακὸν παρ-
 εἶναι, ἐφ' ᾧ κατὰ φύσιν συσέλλεσθαι *ægritu-
 do est contractio animi, a versa a ratione.*
Causa autem ejus opinari recens malum
adesse, in quo contrahi animo rectum
esse videatur f) ubi rotundis, quod di-
 citur, verbis hoc adfirmat. At de
 Chrysippo difficilior quæstio est, qui
 ut non causas affectuum, sed ipsos
 affectus in opinionibus ponebat, ita
 haud facili negotio probare posse vi-
 detur, qua potissimum e causa eos
 provenire censuerit. Fuerunt, qui
 motus quosdam ἀναίσις eos fecisse, nec
 ullam omnino causam, unde proflu-
 ant τὰ πάθη, adhibere potuisse Chry-
 sippum, dicere non dubitarint, quo-
 rum in numero, primas sibi facile
 vendicat Galenus, ἀνω γὰρ καὶ κάτω Chry-
 sippo hoc objiciens g). Sed quo jure,
 ex dicendis, ni fallor, constabit. Sup-
 posuit Chrysippus, in cujusvis hominis
 anima, esse quandam aut εὐλογίαν aut
 ἀτονίαν

ἀτονίαν, vigorem aut infirmitatem, qua potens vel impotens efficitur standi iis, quæ semel recta esse viderit, & sanæ rationi convenientia. Si quis illa gaudet, inde fieri dixit, ut rationi ἰσὺς καὶ ἰσχυρία seu robur quoddam accedat, quo omnem extrinsecus ingruentem vim expedite repellere, & in omnes hominis actiones plenum & absolutum imperium exercere queat. At ubi animus, ἀτονία quadam laborat, ex ea, rationi ἀκράτεια seu imbecillitatem supervenire contendit, qua domina actionum suarum esse non possit, sed incompositis affectuum motibus cedere, & quasi tergum dare cogatur. Talem autem rationis ἀκράτεια, quam Stoici alio nomine intemperantiam dixerunt, omnium affectuum fontem ac causam esse voluit Chrysippus. Nam ratio, quæ ad regendum totum corpus, corporisque passiones homini indita est, ubi satis virium non habet, ut hoc faciat, regitur ipsa potius quam regit, haud aliter ac imperitus & infirmus auriga, qui ab equis, quos ipse regere debebat, excutitur, aut in devium abducitur. Ute enim hujus im-

C

po-

potentiæ imputari debet, quod equi
eum transvorsum agant, ita quoque
rationis ἀνεγεία & defectui, merito
adscribendum est, quod affectuum æ-
stus animam superinundent, ac per
crines quasi & colla e via abducant.
Hinc optime ad Chrysippi mentem Ci-
cero: Omnium perturbationum fontem
esse dicunt intemperantiam, quæ est a
recta ratione defectio, sic aversa a præscri-
ptione rationis ut nullo modo appetitiones
animi, nec regi nec contineri queant.
Quemadmodum igitur temperantia se-
dat appetitiones, & efficit ut eæ rectæ ra-
tioni pareant, conservatque considerata
judicia mentis, sic huic inimica intempe-
rantia omnem animi statum inflamat,
conturbat, incitat. Itaque & agritudi-
nes, & metus, & reliquæ perturbationes,
omnes gignuntur ex ea b). Ex his igitur
patet, Chysippum & qui ejus vestigia
secuti sunt, minime eos fuisse, qui,
ut nugatur Galenus, nullam affectuum
causam agnoverunt, sed potius, hac
in re, ita differuisse, ut verum & ge-
nuinum omnium perturbationum fon-
tem retexisse videantur i).

f) Stobæus in eclogis moralibus. g) de
dogm.

dogm. Hippoc. & Plat. l. 4. & 5. b) Tusc.
quest. l. 4. i) Vid. Salmas. com. in Epict.
& Simp. p. 93. & seq.

§. V.

Proximum jam est, ut de ordine,
quo nascitur affectus, ex mente Stoi-
corum, pauca disseramus. Quocirca
observationem meretur, quod tribus
distinctis diversisque gradibus, omnem
omnino affectum produci statuerint,
quorum primus *πονη* seu propensio, al-
ter *συγκατάθεσις* seu assensus, tertius
ἔρως impetus seu adpetitus, vocari so-
lent. Primum illum motum, a phan-
tasia alicujus rei, animo objectæ, pro-
venire dicunt, eundemque, cum ex-
trinsecus totus sit, omnemque animi
assensum seu approbationem præve-
niat, ab arbitrio hominis neutiquam
pendere, sed prorsus involuntarium
esse, ac vi quadam animo sese infer-
re, quemadmodum apud Gellium testa-
tur Epictetus: *Visa animi, quas phantā-*
sias appellant, quibus mens hominis, pri-
ma statim specie accidentis rei pellitur, non
voluntatis sunt, neque arbitraria, sed vi
quadam sua, inferunt sese hominibus no-

C t

sci
dod
p-9
dod

scitanda k). Quo cum amice conspi-
rat Seneca, his quidem verbis: *Ut sci-*
as quemadmodum incipiant affectus, aut
crescant, aut efferantur. Est primus mo-
tus non voluntarius, quasi preparatio af-
fectus, & quaedam comminatio l). Aliis
quoque locis, de primo hoc motu,
multa disputat, quæ tamen omnia, eo
fere recidunt, ut ostendat, nec in
arbitrio hominis positum esse, nec ul-
lo pacto effici posse, ut ratio eum ex-
pugnet, ideoque nec proprie affe-
ctum, quatenus affectus & ratio sibi
invicem contrariantur, sed potius præ-
parationem affectus, seu præludens
quoddam affectibus principium esse
nuncupandum. Alter vero gradus,
quem *συγκατάθεσις* vocatum diximus,
ex eorum sententia tunc efficitur,
quando animus phantasiæ, aut si ma-
vis, producto a phantasia motui, ad-
sentitur, ac rem revera ita compara-
tam esse credit, quemadmodum eam
phantasia repræsentavit. Hunc totum
in hominis potestate situm esse con-
tendebant, quippe qui, ad admitten-
das aut respuendas ejusmodi phanta-
sias, libere se determinare possit; ad
ad-

admittendas quidem, cum res ab ipsis
objectas utiles sibi ac bonas esse vi-
deat, ad respuendas vero, cum secus.
Sed vitio id fit ἀπώγας animæ, quod
sæpenumero talia visa, (ut Stoico ver-
bo utar) quæ revera mala & pernicio-
sa sunt, in numero bonorum ponat,
iisque, a quibus, tanquam Stygio ve-
neno, fugere debebat, assensum suum
& calculum addat. Hinc recte Poëta:

*Fallit enim vitium, specie virtutis, &
umbra,*

*Cum sit triste habitu, vultuque & ve-
ste severum m).*

Hæc est illa συγκατάθεσις, decantata
Stoicis, quæ, si rem penitus intro-
spiciamus, nihil fere differt a δόξα seu
opinionem, in qua τὸ πᾶθος consiliter
volebat Chrysippus; nam ut opinio
nihil aliud ipsis fuit, quam præceptum
& imbecillis assensio, censente Cice-
rone n) ita συγκατάθεσις, quatenus se-
cundum in affectu gradum constituit,
semper usurpabatur de tali assensione,
quæ rebus aut aperte falsis, aut non
usquequaque certis, aut non recte
comprehensis, commodari solet. Un-

de etiam nata est distinctio, inter
 συγκατάθεσιν αἰσθητῇ, ψευδῇ καὶ ἀκατά-
 ληπτον, attentionem infirmam, fallam,
 & incomprehensibilem, ex diversitate
 objectorum quibus præbeatur, peti-
 ta o). Ex hac jam συγκατάθεσι, na-
 scitur deinceps ὁρμη in petus, quo af-
 fectus, ruptis jam animi foribus, vela
 distendit, & haud aliter ac effrenis e-
 quus, excusso auriga, in immensum
 excurrit. Hic motus, ut Stoicis ma-
 xime βίαιος seu violentus est, ita
 rectæ rationi tantam vim infert, ut
 illa, quæ regina alias cluit, jam ad
 insitas redacta, ancillari incipiat, illa
 quæ solio sublimis sedere solet, heic
 in pulverem quasi dejiciatur, illa quæ
 fixa, firma & immobilis esse debebat,
 jam velut torrente quodam auferatur,
 adeo ut heic, si unquam, dicere possis

*Fertur equis auriga nec audit currus
 habenas.*

- k) Gellius lib. 19. c. 1. l) lib. 2. de ira. c. 4.
 m) Juven. Sat 14. n) Acad. quest. l. 1.
 o) Salm. in Epict. p. 36. conf. Cic. loc. cit.

§. VI.

Quod ad numerum affectuum ad-
 tinet, quatuor genericos ac Princi-
 pales constituerunt Stoici, quos *πρῶ-
 τα καὶ ἀρχηγὰ πάθη* adpellare sole-
 bant. Recenset eos Laërtius, nomi-
 natque *λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν & ἡδονήν*
 ægritudinem, metum, libidinem &
 lætitiam. Quorum singuli ut multos
 alios specialiores sub se comprehen-
 dunt, ita pro se quisque dilucidan-
 dus ac excutiendus est. Quantum
 igitur ad ægritudinem, eam ex Ze-
 none definit Laërtius, quod sit *συστολή
 ψυχῆς ἀλογος*, animi adversante rati-
 one contractio. Cui partes subjicit
 novem; misericordiam, invidentiam,
 æmulationem, obrectationem, an-
 gorem, afflictationem sollicitudinem,
 ærumnam, conturbationem. Has ve-
 ro ita describit, quod sit misERICOR-
 dia ægritudo, ex miseria alterius, in-
 iuria laborantis. Invidentia, ægritu-
 do, propter alterius res secundas sus-
 cepta. Æmulatio ægritudo, quod eo,
 quod ipse cupit, alter potiatur. Ob-
 trectatio ægritudo ex eo, quod quibus
 ipse potitur, his alter quoque potia-

tur. Angor ægritudo sit premens; afflictatio ægritudo vexans, difficultatemque afferens. Sollicitudo, ægritudo, e cogitatione manens, sive augescens. Ærumna ægritudo laboriosa. Conturbatio ægritudo a ratione averſa torporem afferens, impediensque, quo minus præſentia conſpiciamus. Paulo in diverſum abit ab his Cicero, ubi in recensendis ægritudinis speciebus occupatur, eo quod conturbationem non ægritudini, ſed metui ſubjiciat, & loco illius ſex alias, quarum non meminit Laërtius, ægritudini inſuper ſubſtituat, nimirum luctum, mœrorem, dolorem, lamentationem, moleſtiam & deſperationem. Luctus ſit ægritudo ex ejus, qui carus fuerit, interitu acerbo. Mœror ægritudo flebilis. Dolor ægritudo crucians. Lamentatio ægritudo cum ejulatu. Moleſtia ægritudo permanens. Deſperatio ægritudo, ſine ulla rerum exſpectatione meliorum. Secundus inter principales Stoicorum affectus eſt metus, quem ex Chryſippo ita deſinit Laërtius: *ὁ φόβος ἐστὶν περὶ κακοῦ γνώμη* & metus eſt opinio impendentis mali.

li. Huic sex subjicit species : pavorem
 pigritiam, pudorem, terrorem, tre-
 pidationem & timorem. Pavor sit me-
 tus, timorem incutiens. Pigritia metus
 consequentis laboris. Pudor metus igno-
 minia. Terror metus ex rei insolita spe-
 cie. Trepidatio metus, vocis usum
 impediens. Timor metus, ex re in-
 cognita injectus. Totidem quoque
 species, si conturbationem, de qua
 antea diximus, excipias, Cicero etiam
 metui adsignat, sed in nominandis &
 definiendis iisdem, a Laërtio paulu-
 lum discrepat; qui tamen dissensus tan-
 ti non est, ut verba ejus heic adscri-
 bere operæ pretium videatur. Ad
 tertium itaque affectum, qui libidi-
 nis nomine Stoicis veniebat, pedem
 promovemus, eumque a Laërtio ita
 descriptum proferimus : ἡ ἐπιθυμία ἐ-
 σὶν ἄλογος ὀρεξις, libido est averſa a
 ratione appetitio. Sub hoc compre-
 henduntur septem : Indigentia, odi-
 um, discordia, ira, amor, inimicitia,
 excandescencia. Ex quibus indigentia,
 sit quædam in repulsa libido, quasi ab
 ipsa re separata, in eam frustra pro-
 pensa, atque hærens. Odium libido,

qua ut male sit alicui volumus, cum quadam progressionē, ac propugnatione conjuncta. Contentio seu discordia, in his quæ sectæ sunt, quædam libido. Ira libido puniendi ejus, qui sine causa injuriam fecisse videatur. Amor libido quædam, non eadem quæ in bonis reperitur; hæc enim applicatio est, ad faciundam amicitiam, ob præstantem pulchritudinem. Inimicitia, ira quædam inveterata, atque acerba, ulciscendi tempus observans. Excandescencia ira nascens, & modo existens. Ab his nil diversa habet Cicero, nisi quod in definitione discordiæ & indigentia paululum secedat, ac loco amoris, desiderium substituat, illudque per libidinem videndi ejus quod nondum adsit, describat. Quartus jam affectus, quem lætitiā seu voluptatem, nuncupatum diximus, a Laërtio ita definitur: ἡδονὴ ἐστὶν ἀλογὸν ἐπαρσις, ἐφ' αἰρέτω δοκῶντι ὑπάρχειν, lætitia est animi aversa a ratione elatio, propter bonum quod jam adesse videtur. Huic subjiciuntur quatuor: delectatio, malevolentia, oblectatio, & mollitia. Quarum prima, nempe de-

delectatio, sit voluptas, auditus suavitatem tanquam illiquefacta, animum perfundens. Malevolentia, voluptas ob alterius mala. Oblectatio, quasi mentis perversio, & impulsus ad animi dissolutionem. Mollitia denique, virtutis dissolutio. Ciceroni tres tantum voluptatis constituuntur species: malevolentia, delectatio, & Jactatio. Quarum duas priores, eodem prorsus modo ac Laërtius delineat, ultimam vero, per voluptatem gestientem, & insolentius se efferentem, exprimit. Alii aliter quatuor horum cardinalium affectuum species recensent, quibus tamen, ob nimiam, qua sæpenu-mero laborant, confusionem, minus fidei deberi judicamus, quam Ciceroni & Laërtio, qui quamvis non in omnibus, attamen in plerisque mysteriis Stoicorum pandendis, suaviter inter se conspirant p).

p) vid. Laërt. in Zenone & Cic. Tusc. quest. l. 4.

§. VII.

Verbo etiam commemorandum est, quam pravos & insanabiles effectus, pro mente Stoicorum, affectus pro-

producant. Ut enim ex sanguine, nimia pituita, bile, aut alio aliquo vitio, infecto, gravissimi in corpore contrahuntur morbi; ita etiam ex concitatis affectuum fervoribus non possunt non varii, iidemque periculosissimi morbi & ægrotationes, in animo quoque existere. De his, pro Stoico placito, optime Cicero: *Intelligatur igitur perturbationem, jactantibus se opinionibus inconstanter, & turbide, in motu esse semper. Cum autem hic fervor, concitatioque animi inveteraverit, & tanquam in venis medullisque insederit, tum existit morbus q).* Talia quædam esse voluerunt avaritiam, ambitionem, mulierositatem, pervicaciam, liguritionem, vinolentiam, & omnia denique ejusmodi vitia, quæ primum ex affectibus orta, per neglectum deinde & incuriam, eas in animo radices egerunt, ut in succum quasi & sanguinem versa videantur. Ex his, ni fallor, constabit, quam de affectibus sententiam foverint Stoici, jam quo pacto sapientem ab iis vindicare velint, & quid de ἀπάθεια eorum sentiendum sit, paucis est disquirendum.

q) *Tusc. quest. l. 4. conf. Sen. epist. 75.*

MEM-

MEMBRUM TERTIUM.

§. I.

Regulam & amussim, ad quam omnes hominum actiones, tanquam ad Lydium lapidem examinari debeant, naturam constituisse Stoicos, ex eo luculentissime apparet, quod in convenientia vitæ cum natura, ἑσχατὸν ὀρεκτῶν ultimum appetendorum posuerint r). Quod enim inter omnes Stoicos convenit, inquit Seneca, rerum naturæ assentior. Ab illa non decerrare, & ad illius legem exemplumque formari, sapientia est. s). Quo etiam respexisse videtur Poëta, his verbis:

Vivere naturæ si convenienter oportet t).
Et alius:

- - - *hæc duri immota Catonis
Secta fuit, servare modum, finemq; tenere
Naturamque sequi u).*

Quid vero naturæ vocabulo significatum voluerint, lucide satis ostendit inter alios Clemens Alexandrinus:

Οἱ Στωϊκοὶ τὸ ἀκολούθως τῇ φύσει ζῆν τέλος εἶναι ἐδογμάτισαν. τὸν θεὸν εἰς φύσιν μετενομάσαντες εὐπρεπῶς, *Stoici secundum*

naturam vivere, finem esse decreverunt;
Dei nomen in naturæ decore commutan-
tes x). Non aliud itaque quam ipsum
 Deum, per naturam indigitarunt, qui
 ut omnibus numeris perfectus, ideo-
 que absolute bonus & beatus est, ita
 in ejus sequela, vitæ ad ejus nutum
 compositione, & quantum fieri potest,
 ὁμοιωσι seu assimilatione, beatam vi-
 tam positam esse, sat pie crediderunt.
 Quum vero, tum perfectioni, tum
 beatitudini Divinæ, minus congruum
 videatur, affectibus, aliisque inordina-
 tis moribus turbari, cum potius placi-
 dissimam, immo supra quam acies mor-
 talis concipere possit, tranquillam se-
 datamq; vitam agat altissimum numen;
 Exinde etiam sapiens, qui secundum
 Stoicos, ἰσόθεον διόθεον divinæ similem
 constitutionem, seu ut Senecæ verbis
 efferam, imbecillitatem hominis, se-
 curitatem Dei, quæ sapiens est, possi-
 det, omnes perturbationes, mentis
 officium prævertentes, si non alio,
 saltem hoc respectu, quo ὁμοιωσιν θεῷ
 servare deque vera beatitudine par-
 ticipare vult, funditus a se remove-
 at necesse est. Accedunt tamen aliæ
 etiam

etiam rationes, nimirum, quod affectus rectæ rationi e diametro adversentur; quippe cum ratio Stoicis nihil aliud fuerit, quam particula quædam summi illius numinis in humano hoc corpore inclusa *1)*, idcirco, quod illi contrariatur, id utique nec huic convenire, in aprico est. Quod vero rationi non convenit, quatenus ea quidem actionum humanarum mensura est, id neutiquam in bonorum, sed potius malorum numero ponendum, ideoque remis velisque quam longissime abigendum esse, itidem in evidenti est. Nec juvat adversarios, quod mediocres tantum affectus habere velint, nam si affectus mali sunt, utique mediocritatem illam, mediocre etiam malum involvere, patet. *Modum tu adhibes vitio?* inquit Tullius, *an vitium nullum est, non parere rationi?* *2)* certe mediocritas illa aperte falsa & inutilis est, eodemque loco habenda, quo si quis diceret, modice insaniendum, modice ægrotandum, iudice Seneca *3)*. Adde, quod vix ullus in affectibus modus aut mediocritas unquam obtineri possit, nam ut in
præ-

præceps lapsis corporibus, nullum sui arbitrium est, sed quo nolunt, rapiuntur: sic animus in libidinem, amorem, iram & id genus alia projectus, non sistit se ubi vult, aut cum vult, sed quo non vult fertur. *Imbecillis enim est primo omnis affectus, sed deinde ipse se concitat, & vires dum procedit parat b).* Taceo, quod constantia sapientem deceat: de hac vero quid fieret, si crebris affectuum nimbis agitaretur? profecto haud dissimilis foret nautæ, inter rapidissimos maris vortices hærenti, qui viæ locorumque ignarus, horrescentibus undis eousq; jactatur, dum in syrtes & scopulos, cum extrema omnium bonorum jactura impingat. Igitur ἀπάθεια tanquam portum quendam proposuerunt, ex quo ad εὐδαιμονίαν ipsam primum planumq; iter existeret. At, inquires, quo pacto ἀπάθεια illa obtineri queat, nondum mihi liquet. Tota, si quid iudico, res, ex mente Stoicorum in eo conficitur, quod quis temere ac præcipitanter de rebus iudicium non ferat, sed in iis, quæ vel minimam falsitatis speciem præ se ferant, quæ
que

que accuratissima lance ex omni parte
 pensitata non sunt, assensum suum re-
 tineat, & ἐποχὴν utatur, usque dum
 ulteriori scrutinio, exacte eas rimari
 potuerit. Nam cum paradoxo sanxe-
 runt Stoici, μὴ δοξάζειν τὸν σοφὸν non
 opinari sapientem, eo ipso innuere
 voluerunt, eundem φευδεῖ μὴ συγκα-
 ταθήσεσθαι μηδενὶ nulli rei falsæ assen-
 sum suum commodaturum esse, quem-
 admodum δοξάζειν illud explicat La-
 ertius c). Si vero falsis & incertis non
 assentitur sapiens, utique necessario
 assensum iis denegat, prudentique
 ἐποχὴν utitur. Optime hoc pro nostro-
 rum sententia explicat Gellius: Hoc
 inter insipientis sapientisq; animum differ-
 re dicunt, quod insipiens, qualia sibi esse
 primo animi sui pulsū visa sunt sēva & a-
 spera, talia esse vero putat: & eadem
 incepta, tanquam iure metuenda sint,
 sua quoque assensione approbat, & πρὸς
 ἐπιδόξῳ: hoc enim verbo Stoici, cum
 super ista re differunt, utuntur. Sapiens
 autem cum breviter & strictim colore ac-
 que vultu motus est, & συγκατατίθεται:
 sed statim vigoremq; sententiae suae retis-
 cet, quam de hujusmodi visis semper
 D habuit

habuit, ut de minime metuendis, sed fronte
 te falsa & formidine inani territantibus d).
 Nihil igitur temere, nihil præcipi-
 tanter, aut consilio quasi in arena
 capto, agit sapiens, nec ullam rem
 antea adfirmat aut approbat, quam
 firmissima quadam ἐπιστήμη scientia (quæ
 sapientis propria est e), eam intime
 sibi cognitam ac familiarem reddide-
 rit; eoque nomine non solum ab af-
 fectibus, sed & (quod dicere vix au-
 deo) ab omni labe immunis erit. Nam
 quod primos illos animi motus con-
 cernit, qui in affectibus συγκατάθεσιν
 præveniunt, quosq; ῥοπῆς nomine nos
 antea indigitavimus, ii ut ab assensu
 non pendent, ita nec proprie affe-
 ctus, nec per se mali & vitiosi Stoicis ha-
 biti sunt, quippe qui nihil quod assen-
 su non nititur, peccatum ducunt. Pro-
 pterea hos in sapientem etiam cadere,
 salva nihilominus ejus ἀπαθεία, luben-
 tes professi sunt, quod omnium no-
 mine expressit Seneca: *Alia sunt quæ*
sapientem feriunt, etiamsi non pervertunt:
ut dolor corporis, & debilitas, aut a-
micosum liberorumq; amissio, & patriæ bel-
lo flagrantis calamitas. Hæc non nego
 sen-

*sentire sapientem. Nec enim lapidis illi
duritiam ferrive asserimus: nulla virtus
est, quæ non sentias perpeti. Quid ergo
est? Quosdam ictus recipit: sed receptos
evincit, sanat & comprimit f). Quo
etiam pertinet dictum Zenonis: In
sapientis quoque animo etiam cum vul-
nus sanatum est, cicatrix manet g). Ratio-
nem, cur sapiens hisce motibus ob-
noxius sit, alio loco sistit Seneca,
nimirum, quod non voluntatis seu
rationis opus sint, sed naturales quæ-
dam affectiones, rationi inexpugna-
biles h). Et in hoc maxime consistit
discrimen inter ἀπάθεια Stoicorum,
& illam Stilponis, seu ut aliis placet,
Pyrrhonis, quod Stoicus sapiens, sen-
sum quidem mali habeat, sed ratio-
ne vincat, illorum, ne sentiat qui-
dem i). Sed, inquires, si primos illos
motus recipit sapiens, & cardo ἀπα-
θείας ejusdem, in eo tantum versa-
tur, ut rebus, quæ dictos jam mo-
tus excierint, non assentiatur; vix ac
ne vix quidem ab affectibus se libe-
rabit, quandoquidem tales sæpenume-
ro animum ejus res incurrant, quæ
vel invito assensum detorquere pos-*

se videantur. E. g. Si in equuleum imponderetur, si in ignem conjiceretur, si virgis flagisque contunderetur, si aliis deniq; exquisitissimis tormentis excrucietur, num ullo modo subterfugere posset, quin ejusmodi vexationes malas esse, & dolores gravissimos sibi inferre, pleno assensu confiteretur? Profecto, hoc ipsi opus, hic ipsi labor est: reponunt tamen Stoici, habere hoc sapientem, per summam illam animi εὐταρίαν, assiduo labore, experientia & meditatione partam, ut motibus ab ejusmodi rebus in corpore animaue excitatis, obviam ire, & ne justo longius procedant, pro imperio obicem ponere queat. Præcipua ratio est, quod sciat talia & id genus plura tormenta, quantumvis immania & terrifica videantur, minime tamen mala, sed ἀδιάφορα seu indifferentia potius censenda esse. Hinc si uratur, si crucietur, si fustibus cædatur, immo si vel in ipso Phalaridis tauro, truculentissimis suppliciorum generibus, undique cinctus jaceat, invictus tamen ex alto dolores suos spectabit, & mira animi magnitudine dicet: quam suave est hoc! quam

quàm hoc non curo! *k)* Unicum tantum exemplum proferam, quod de ægrotante quodam Stoico, meminit alicubi Gellius, ubi de eo ita loquitur: *Faciebat vis & natura morbi quod erat suum, distractionem cruciatumque membrorum, Faciebat contra ratio, & natura animi, quod erat æque suum; perpetiebatur & cohibebat, coërcebatque intra sese violentias effrenati doloris: nullos ejulatus, nullas complorationes, ne ullas quidem voces indecoras edebat: signa tamen quedam, existebant virtutis & corporis, de possessione hominis pugnantium l).* Sed objicies adhuc, si vel maxime concedam, posse sic eradicari affectus, nihil tamen commodi inde sperandum est, nam sapiens ille Stoicus, dum nihil cupit, nihil dolet, nihil irascitur, nihil gaudet, omnibus vehementioribus animi officiis amputatis, in corpore ignavæ & quasi enervatæ vitæ consenescat necesse est, cum contra si moderatis affectibus indulgeret, ad multas virtutes arma ipsi & instrumenta hi forent. Respondet omnium nomine Seneca: *Absit hoc a virtute malum ut unquam ratio ad vitia confugiat.*

Non potest hic animus fidele otium capere: quatiatur necesse est, fluctueturque qui malis suis tutus est m). Et alibi: Tunc demum affectus virtuti pro armis essent, si velut bellica instrumenta, summi deponique possent, induentis arbitrio. Hæc vero arma ipsa per se pugnant: non expectant manum: habent & non habentur. Nil aliis instrumentis opus est, satis nos instruxit ratione natura n). Plura quidem fateor, quibus pro ἀνταρθεῖα sua acriter pugnant Stoici, in scriptis eorum argumenta passim observare licet, sed quæ, cum tanti non sint, heic expendere nec lubet, nec vacat.

r) Diog. Laërt. in Zenone. s) De vit. beat. c. 3. t) Hor. Epist. l. 1. epist. 10. u) Lucan. l. 1. x) Strom. 2. y) Sen. epist. 66. conf. Laërt. in Zenone z) Tusc. quest. l. 4. a) Epist. 85. b) Sen. epist. 116. c) in Zenone. d) Noct. Attic. l. 19. c. 1. e) Vid. Salmas. comment. in Epict. & Simp. p. 34. conf. Cic. Acad. quest. l. 1. f) De const. Sap. c. 10. g) Idem l. 1. de ira c. 16. h) Epist. 57. i) Lips. manud. ad Stoic. Phil. l. 3. diff. 7. k) Vid. Cic. Tusc. quest. l. 2. l) Noct. Attic. l. 12. c. 5. m) De ira l. 1. c. 10. n) Ejusdem libri c. 16.

§. II.

Ut igitur τὰ πάθη in solos stultos
cadere dixerunt Stoici, ita quodlibet
πάθος, suam sibi oppositam habere εὐ-
παθείαν, & hanc iterum solis sapienti-
bus competere voluerunt. Quando-
quidem enim πάθος, quod sapissime
jam monitum est, talem animi motum,
qui rectæ rationi adversatur, idcirco
εὐπαθεία vi oppositi, motum quendam
rationi placide obtemperantem, ipsi
insinuavit. Forent vero hæ εὐπαθείαι
proprie quatuor, pro quaternario τῶν
παθῶν numero, at cum in præsentī ma-
lo sapientis affectio nulla sit, censen-
te Cicerone o), inde evenit, ut ægri-
tudini, qua in malis opinatis afficitur
stultus, nulla omnino εὐπαθεία opponi
potuerit. Sunt igitur tres: χαρὰ, εὐ-
λάβεια, βέλησις, gaudium, cautio, vo-
luntas, quarum illa lætitiæ seu volupta-
ti, ista metui, hæc libidini e regione
respondeant. Definiuntur autem ita:
ἡ χαρὰ ἐστὶν εὐλογεῖσθαι ἑαυτῶν gaudium est
animi cum ratione elatio: ἡ δὲ εὐλάβεια
εὐλογεῖσθαι ἑκκλισις cautio vero declinatio
mali cum ratione: ἡ δὲ βέλησις εὐλογεῖσθαι
ὄρεξις voluntas denique cum ratione ap-
peti-

petitio o). Quemadmodum igitur sub
 principes perturbationes, alia specia-
 liores subjiciuntur, sic etiam harum
 singulae, quasdam sub se comprehen-
 dunt, constantiarum (ut ita dicam)
 species. Sub gaudio continentur, de-
 lectatio, jucunditas & bonus animus.
 Sub cautione, reverentia & sanctitas.
 Sub voluntate denique, benevolentia,
 placabilitas, saluatio, charitas q). Di-
 gnissima quae hac in re audiantur, sunt
 verba divi Augustini, cum ita loqui-
 tur: Quas Græci appellant εὐπαθείας, la-
 tine autem Cicero constantias nominavit,
 Stoici tres esse volunt, pro tribus pertur-
 bationibus in animo sapientis: pro cupidi-
 tate voluntatem, pro letitia gaudium, pro
 metu cautionem, pro egritudine vero vel
 dolore, quam nos vitandæ ambiguitatis
 gratia, tristitiam malimus dicere, nega-
 verunt esse posse aliquid in animo sapientis.
 Voluntas quippe, inquiunt, appetit bonum,
 quod facit sapiens. Gaudium de bono ade-
 pto est, quod ubique adipiscitur sapiens.
 Cautio devitat malum, quod debet sapiens
 devitare. Tristitia porro, quia de malo est
 quod jam accidit, nullum autem malum exi-
 stimant posse accidere sapienti: nihil in ejus
 animo, pro illa esse posse dixerunt r).

o) Tusc. quest. l. 4. p) Diog. Laërt. in
in Zenone. conf. Cic. l. cit. q) Laërt. l. cit.
r) De Civit. Dei lib. 14. c. 8.

§. III.

Superest jam, ut aliqualis in ἀπά-
θειαν Stoicorum, ἐπίκλεισις, mantissæ
loco adhibeatur. Ubi primum nota-
mus, quid de lite illa sentiendum sit,
quam tantis animorum motibus, inter
se olim agitarunt Peripatetici & Sto-
ici, circa quaestionem, utrumne ἀπά-
θεια an μελέροπαθεια melior esset? Ici-
licet tota hæc eorum controversia, in
meram tandem abiit λογομαχίαν. Nam
si Peripatetici (verba sunt Celeberrimi
Omeisii) vocem πάθος sic acciperent, ut
Stoici, nimirum pro perturbatione recte
rationi contraria, omnino etiam τὰ πάθη
per se mala εἶ exstirpanda judicarent.
Ac vicissim, quando Stoici τῶν παθῶν no-
mine, nihil aliud intelligerent quam Pe-
ripatetici, nimirum motus animi indiffe-
rentes, eos nec per se malos, nec eradi-
candos esse monerent s). Certe, cum
Stoici de affectibus disputarunt, iisque
vacare debere sapientem pronuncia-
runt, semper de συγκαταθέσει καὶ ὀρμῇ
secundo & tertio, quem in affectibus

constituerunt gradu, sermo illis fuit. At Peripatetici, ubi mediocritatem affectuum defenderunt, non hos, sed primum illum gradum intellectum voverunt, qui ut naturalis est, ita nec Stoici quidem, a suo sapiente eum removerunt, quod in superioribus a nobis demonstratum est. Hinc non paucos eruditorum invenias, qui illud operæ in se sumserunt, ut ambas has sectas, circa affectuum doctrinam conciliarent, quorum rationes, illuc quo dixi, summam spectant, plenioris tamen cognitionis cupidos, ad Augustinum, Lipsium, Gassendum, Buddeum, aliosque, fusius conciliationem istam instituentes, remittimus. Si igitur de ἀπαθεία Stoicorum, rectum & sincerum iudicium ferendum sit, utique crediderim, instituto non malo eam commendasse Stoicos, nec, si sano sensu accipiatur, tantum absurditatis in se habere. Quamvis enim confitear, neminem mortalium, si proprie & adcurate loquamur, simpliciter esse posse ἀπαθῆναι, cum omnibus natura insitum sit, quæ bona videntur, appetere & amare, quæ secus, fugere &

& odisse; interim tamen, si per *τὸ πρῶτον* id intelligatur, quod rectæ rationi contrarium est, quæ significatio Stoicorum fuit, eo respectu, bonum & sapientem virum, iis de jure saltem carere debere, quis unquam negaverit? Et profecto mirum non est, omnes affectus pravos censuisse Stoicos; nam ii, qui in hominibus, sibi relictis, in totum & tantum mali existunt, ii, inquam, quo pacto in renatis, per fidem in Christum sanctificari queant, solo naturæ lumine percipi certe non potest. At hoc quidquid sit, illud tamen certum est, quod ἀπὸ τῆς Stoicorum, postquam ex Stoa in ecclesiam Christianam irrepsit, gravissimorum errorum mater & causa exstiterit. Cum enim Stoici, per naturam fieri posse existimarent, ut duos illos posteriores gradus, quibus excurrunt affectus, eradicare possint; hi per gratiam assecuturos se sperabant, ut etiam primos illos motus ab anima excluderent, & in omnimodam quietem illam transponderent, quod de Pelagianis, Quietistis, Mysticis, aliisque fanaticis verum esse, historiæ loquuntur, experientia testatur. Et quod

quod mirere, viros magnos, ac de ec-
clesia Dei optime meritos, Clemen-
tem Alexandrinum, Evagrium Ponti-
cum, Macarium, Basilium, aliosque
multos, eadem persuasio tenuit u).
Quorum rationes refellere, in prom-
tu quidem esset, nisi aliud forum res-
posceret. Obiter itaque καὶ ὡς ἐν παρό-
δῳ heic ea nominasse sufficiat. Nunc
γῆν ὀρώμεν! ingeminamus igitur: Τῇ
Τριάδι ἐν Μονάδι δόξα καὶ
κλέε.

s) *Comp. Eth. p. 41.* r) *Vid. Budd. Theol. mor. p. m. 222.* u) *Budd. l. cit. conf. Lips. manud. ad Stoic. Phil. l. 1. diss. 17.*

Til sin förtrogne Wän och Landsman /
Herr JOANNES MICRELIUS,

Lå han i Upsala berömmel. disputerade.

Wigdoms dagar flitigt flöta /
All sin hug på wisshet slå /
Hwarje stund wid iid förnöta /
Och i swett sin mognad få /
Är en sak som wist bör priissas.
I min wän / den wägen gådt /
At Ehrs snille det nu wiissas
Wäl och fullt med rågat mått.
Hör du Stoa jag dig frågar /
Har dit minne nu tynts af?
See hwad färg en yngling wägar
Här affskildra på tin graf?
Dig som glömskans dystra gömer
I sitt diup had' iust nedsänckt /
Lärda werlden nu berömer /
Har du slitt wäl funnat tänckt?
Ach! min Bror / hwad skal jag säga
Til Ehrs loford som sig bör?
Orden min rätt litet wäga
Mot det sinnet som jag för.
Gissar endast at then grödan
Som i blomma nu mån stå /
Lär af Pallas lön för mödan
Wid Parnassen snart undfå.

Schynllbergs: Bruck
d. 9. Maji 1727.

DESS BOMMAN
Oloffson.

BIE B

Til Hr. AUCTOREN.

DEn på wettskap med all ifwer sin
tid sökt at bringa an/
Bli omfider också förder uppå
årans rätta ban.
När som frukt i ungdoms åren kommer
fram/ ja mogen wäl/
Mån tro det ej då här sannas/ som
nu lades med fast skäl?
Säkert prof af sådant lemnar Eder
snilla Lärdoms skrift/
At Ehr tid på dyra slögder använd
är med allan drift.
Hwarför' Ehr ock lycka önskas til at
rätta målet nå/
At Föräldrar så ock Slächten med Ehr
Wänner hugnad få.
Frukt ha nu Föräldrar käre/ för om-
sorg och kostnad nog/
Frukt ha Wänner/ då de pröfwa sig
Ehr älskat med godt fog.
Frukt ha J/ min Bror/ ja dubbel/ för
Ehr flit och mödo all/
Frukt har Pallas, när J frönas under
ljuswa Musers stall.

JOHAN BECHMAN
Gör anbon.

In
ΑΠΑΘΕΙΑΝ PHILOSOPHI STOICI,
Quam,
Literis & moribus Politissimus
VIR - JUVENIS,
DOMINUS JOANNES
MICRELIUS,
Luci, erudita dissertatione, sistit.

E*st Specus, estque domus, Stygiis quæ
clauditur undis,
Cocytique palus nigro quò flumine stagnat.
Impia nox Erebi spissa caligine condit
Litora, quæ picea limique nigredine spu-
mant.
Hac, ut fama, specu, quondam cui no-
men Averno,
Feralesque Deæ pandunt sua limina tristi
Orbi; sed rapidæ frendent de sedibus imis
Eumenides, furieque, implexæ crinibus
angues
Cæruleos, quorum quoque sibilus æthera
findit.
Hanc eadem calcare viam deformia monstra
Constat, & ad superos curru properare vo-
lanti.*

Cer-

Cerberus ore fremit, resonat vel pontus &
æther,

Insidiæ, livorque volant, eridosque catervæ,
Inde Paphi crispata cohors, Venerusq; pro-
pago,

Multaq; præterea quæ sunt sua nomina diris.
Hinc hominum mentes rapiuntur turbine
cæco.

Atque velut tristes ducentia nubila gyros,
Sevos sicque trahunt imo de pectore motus.
Has Tua sed furias valide catapulta do-
cebit,

Frangere, quodque decet, semper dare frenâ
παύσεσιν.

Stoicus utque Tuus, pariter Tuâ mensque
patescit,

Virtutis veræ custos rigidusque satelles.
Enthea vis animi, qua gliscis, dulcis A-
ebates,

Indicio certo est, fert quodq; MICRÆLIUS
orbi,

Postulat, ut fulgens habeat bene nomen
in orbe.

In amici animi τεκμήριον,
apposuit

JOHANNES MELANDER
Sudermannus.

Pereximio atque Politissimo Juveni,
DN. JOANNI MICRELIO.

Quam primum mihi innotuit, Te, Pra-
stantissime Domine, ingenii, studio-
rumque Specimen publicæ luci velle exhibe-
re, non aliam opportuniorē mihi offerri
occasionem ratus sum, declarandi summum
illum in te amorem, quem familiaritas ma-
gna, non ita pridem peperit, & conversatio
auxit. Lubentissime quidem fateor, me
digno verborum apparatu, neque in laudes
tuas ire, neq; amorem, uti vellem, testari pos-
se, malo tamen incompta hac oratione, meam
in scribendo prode re tenuitatem, quam officio
tibi debito & sinceræ gratulationi deesse. I-
taque gratulor Tibi, Pereximie Domine,
Cathedram Academicam propediem conscen-
suro, & Dissertationem, ingenio politico, ac
industria non vulgari elaboratam, publico
examine exhibituro: gratulor illos labores in
studiis indefessos, illas diurnas meditationes,
illas insomnes noctes, illum morum candore-
m, quo inter populares semper insignis vi-
xisti; gratulor deniq; mihi amicum inte-
gerrimum, & artium liberalium strenua cul-
tura commendabilem. Plura quidem adde-
rem, nisi in amicitiam nostram, & tuam vere-
cundiam peccare viderer, quam scio a pro-
pria laude alienam, nec ejusdem esse indigam.

Quam

*Quamobrem in illas non pluribus excurreo;
sed, quod mearum partium est, supremum
numen calidissimis suspiriis sollicitabo, velit te
salvum immunemque prestare, atque conatibus
tuis honestissimis, benedictione sua ita adesse,
ut letos tandem studiorum fructus, largam-
que colligas messem.*

JOHANNES IHLSTRÖM

Rosl.

EIDEM.

ETiamsi verbis non sit opus, ubi rerum testimo-
nia adfunt; interim tamen, ne officii mei & a-
micitiæ semper invicem cultæ, plane inmemor vi-
derer, mihi temperare nec potui, nec debui, quia
calamo, utut minus polito, quod sincerum pectus
clausum tenet, paucis exprimerem. Quantæ sane
in Musarum castris vigiliæ tuæ & labores fuerint,
abunde testatur argumentum, quod Tibi elegisti,
gravissimum, moribusque & studiis ingenui Mu-
sarum amici dignissimum. Ita enim comparatum
est, ut in antiquissimas Stoicorum hypotheses sese
immittat; Quorum ἀπείρητα dum mente ingeni-
osa scrutaris, haud obscure indicas, quanti Tibi
fuerint candidi mores, optimis studiis exacte con-
venientes. Immo, pauca dicendo plurima efficis,
& doctrinæ tuæ ubertatem, quam ceu eximium in-
dustriæ tuæ fructum, collegisti, copiose demon-
stras. Impense itaque Tibi, amice suavissime, gratu-
lor pulcherrimum eruditionis specimen, optimum
industriæ tuæ testimonium, insuper sincero vovens
pectore, dignetur summum Numen egregiis tuis co-
natibus in posterum adspirare, ut exantlatis laboribus
Academicis, virtutis & assiduæ diligentiae præmium
feras uberrimum.

OLAUS HAMMARÆUS.

*Quamobrem in illas non pluribus excurreo;
sed, quod mearum partium est, supremum
numen calidissimis suspiriis sollicitabo, velit te
salvum immunemque prestare, atque conatibus
tuis honestissimis, benedictione sua ita adesse,
ut letos tandem studiorum fructus, largam-
que colligas messem.*

JOHANNES IHLSTRÖM

Rosl.

EIDEM.

ETiamsi verbis non sit opus, ubi rerum testimo-
nia adfunt; interim tamen, ne officii mei & a-
micitiæ semper invicem cultæ, plane inmemor vi-
derer, mihi temperare nec potui, nec debui, quin
calamo, utut minus polito, quod sincerum pectus
clausum tenet, paucis exprimerem. Quantæ sane
in Musarum castris vigiliæ tuæ & labores fuerint,
abunde testatur argumentum, quod Tibi elegisti,
gravissimum, moribusque & studiis ingenui Mu-
sarum amici dignissimum. Ita enim comparatum
est, ut in antiquissimas Stoicorum hypotheses sese
immittat; Quorum ἀπὸ θεῶν dum mente ingeni-
osa scrutaris, haud obscure indicas, quanti Tibi
fuerint candidi mores, optimis studiis exacte con-
venientes. Immo, pauca dicendo plurima efficis,
& doctrinæ tuæ ubertatem, quam ceu eximium in-
dustriæ tuæ fructum, collegisti, copiose demon-
stras. Impense itaque Tibi, amice suavissime, gratu-
lor pulcherrimum eruditionis specimen, optimum
industriæ tuæ testimonium, insuper sincero vovens
pectore, dignetur summum Numen egregiis tuis co-
natibus in posterum adspirare, ut exantlatis laboribus
Academicis, virtutis & assiduæ diligentiae præmium
feras uberrimum.

OLAUS HAMMARÆUS.